

Samen meer uit de wind halen

Aan de Zwollenaren

Het afgelopen halfjaar is er veel gesproken over het plan voor drie moderne windmolens op industrieterrein Voorst. In deze discussie heeft vooral een groep tegenstanders van zich laten horen. Logisch, aangezien men vaak met angst kijkt naar de effecten van moderne windmolens. In werkelijkheid zijn deze molens echter onze redding voor een veel groter probleem dat ons boven het hoofd hangt en verdient het project meer positieve aandacht. Tegelijk blijft de weerstand bij de tegenstanders zeer begrijpelijk.

Fout verleden

Het was niet mis de afgelopen tijd. Met veel argwaan werden de acties van de initiatiefnemers van het plan van drie moderne windmolens op Voorst gadeslagen. De berichtgeving erover verscherpte de tegenstellingen; retoriek werd niet geschuwd in de krant. In de beleving van sommigen zijn de initiatiefnemers van het windplan niet te vertrouwen. Toch is het goed om te constateren dat het windplan in Zwolle een echte 2.0 versie is.

Vroeger, toen versie 1.0 nog gold, streek een anonieme projectontwikkelaar neer in een gebied om daar moderne windmolens te plaatsen. Deze kocht grondposities op, de grondeigenaren kregen een leuke vergoeding en de ontwikkelaar cashte flink. Bepaald geen eerlijke verdeling van lusten en lasten want de omwonenden werden vaak de dupe. Windenergie heeft in die zin een 'fout verleden'. Gelukkig gaat dit tegenwoordig steeds eerlijker en socialer. De NLVOW (Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines) doet hierin belangrijk werk. Tevens is er een beweging in dit land gaande waarbij burgers, maar ook boeren en bedrijven, windontwikkeling zélf ter hand nemen en met elkaar willen samenwerken vanaf het begin. De ontwikkelaar wordt hierbij een deskundige gids *in dienst van* het initiatief. Het Zwolse initiatief heeft veel kenmerken van deze nieuwe, positieve beweging van onderop. Helaas wordt dat (nog) niet zo ervaren en dat is erg jammer.

WIJ zijn Blauwvinger Energie!

Het project in Zwolle kent drie initiatiefnemende partijen. Hogeschool Windesheim, Scania en Blauwvinger Energie. Voor Windesheim is dit een kans tot serieuze verduurzaming, maar ook kunnen studenten straks veel leren over de techniek van windenergie. Een bron van energie waar westelijk Nederland overigens zijn bestaan aan dankt, terugdenkend aan de zeventiende eeuw. Scania wil ook graag verduurzamen en wil lokaal haar verantwoordelijkheid nemen.

Blauwvinger Energie is de derde initiatiefnemer. Maar eigenlijk klopt die laatste omschrijving niet. Blauwvinger Energie is geen initiatiefnemer. Blauwvinger Energie, dat zijn wij, Zwollenaren. Blauwvinger Energie, dat zijn u en ik! Het zou mooi zijn als we ons gaan identificeren met die beweging van onderop, via Blauwvinger Energie, en de voordelen daarvan gaan inzien. Het is een mogelijkheid om als burger deel te nemen aan de energietransitie. Een eerste stapje om los te komen van die grote machtige energiebedrijven die een commercieel spel spelen en strijden om ons als 'klanten'. Ik zou zeggen: laat deze bedrijven hun gang gaan, wij gaan ondertussen onze eigen energie opwekken in Zwolle! In Nijmegen gingen ze ons voor. Daar legden meer dan 1000 Nijmegenaren geld bijeen en realiseerden daarmee ál het eigen vermogen (€ 2 miljoen) dat nodig was voor dit windproject van vier molens. Een prachtig project dat daar lokaal veel positieve energie heeft losgemaakt onder de mensen.

Waarom windenergie?

Weer even terug naar windenergie. De vraag dient zich aan waarom je überhaupt met windenergie aan de slag zou willen gaan. Daar is een goede reden voor. Moderne windmolens zijn de meest kostenefficiënte manier om serieus te verduurzamen als Zwolle en als Nederland. Ook is het goed om de verhoudingen scherp voor ogen te

houden. Ter vergelijking: er zijn twaalf voetbalvelden met zonnepanelen nodig om de opbrengst van één moderne windmolen te halen. Maar zomaar beginnen met een plan voor drie molens, dat landt ook niet. Dat hebben we het afgelopen halfjaar wel gezien. Mensen missen het hoe en waarom. Men ziet voornamelijk de nadelen. Ik heb als inwoner van de Veerallee deelgenomen aan de klankbordgroep en dit sentiment heb ik sterk waargenomen tijdens de bijeenkomsten in dat kader. Een plan voor drie molens begint drie stappen terug: 1) Inzicht in waar we staan als het gaat om energieverbruik door de verschillende sectoren in deze stad, 2) inzicht in een pad naar de toekomst om alle energie, of zoveel mogelijk, zelf lokaal op te wekken en 3) deze resultaten delen met de Zwollenaren en met die informatie realistisch nadenken over de toekomstige duurzame energievoorziening. Want dat we toegaan naar compleet lokale duurzame opwekking, is een beweging die niet meer is te stuiten. En dat machtsverhoudingen hierbij verschuiven, is uiteindelijk heel positief en gunstig voor ons als Zwollenaren. Helaas hoor je daar nog weinig over.

Gelukkig heeft de gemeente Zwolle deze energieverkenning alsnog laten uitvoeren. De uitkomsten zijn helder. Net als vele gemeenten die Zwolle hierin voorgingen is er één belangrijke conclusie. Maximaal inzetten op energiebesparing en plaatsen van zonnepanelen op zoveel mogelijk daken en warmte/koude systemen in de bodem zijn nodig, maar we ontkomen niet aan windenergie. Het relatieve belang van windenergie op land binnen de duurzame energiemix is groot. Allicht dat we in de toekomst een stofje vinden die superveel duurzame energie afgeeft, maar vooralsnog zijn het moderne windmolens die het rijtje met meest efficiënte duurzame opwek mogelijkheden aanvoert. Natuurlijk is er ook wind op zee. Echter, nog steeds zijn de kosten daarvan hoog en kent wind op zee specifieke nadelen die wind op land niet kent. Denk aan onderhoud en energieverliezen door lange elektriciteitskabels naar het land. Daarnaast is het ook gewoon een kwestie van én om onze doelstellingen te halen. Vergeet ook niet het prachtig aanvullende karakter van zonne- en windenergie. Zonne-energie piekt overdag en in het zomerseizoen. Windenergie is er óók 's nachts en het meest sterk in het winterseizoen. Alsof het er voor gemaakt is, dat aanvullende karakter van die beide...

Ja duurzame energie, Nee windmolens in Voorst

Op verschillende plekken in de omgeving van Voorst vind je deze tekst. Dan wel op een spandoek, dan wel op posters achter de ramen van huizen. Ja, er zijn meer locaties in gemeente Zwolle waar moderne windmolens kunnen staan (en waarschijnlijk zullen moeten staan in de toekomst), maar tegelijk geldt het volgende: voor iedere vierkante meter in dit land krijg je een zaaltje vol met mensen die het nét niet op dié locatie wil. Is het niet vanwege vermeende geluid- of slagschaduw, dan is het wel vanwege natuurwaarden. Dit zou betekenen dat nergens in dit land nieuwe moderne windmolens kunnen worden geplaatst.

En toch begrijp ik Tegenwind Voorst goed. Zo heeft de wijk Spoolde lijdzaam moeten toezien hoe om hun wijk de verkeersdrukke toenam door de aanleg van extra wegen. Als klap op de vuurpijl werd er een kolos van een gebouw neergezet (ABN AMRO toren) die de buurt letterlijk in de schaduw zette. In omvang niet te vergelijken met de verschijningsvorm van een ranke windmolen. Tevens kun je je vraagtekens zetten bij het lokaal maatschappelijk nut van zo'n enorm gebouw. Moest dat echt zo kolossaal in deze vorm? Hoe zou dat overkomen op mensen die daar beneden gewoon willen genieten van zonlicht? De permanente aanblik van de toren is helaas niet de enige vorm van overlast die mensen in dit gebied ervaren. Daarom begrijp ik de weerstand tegen nieuwe ruimtelijke ingrepen in hun omgeving heel goed.

Vaak wordt bij windprojecten verwezen naar NIMBY: Not In My Backyard. Hierbij wordt vaak verwezen naar egoïstische motieven. 'Windenergie prima, maar niet in mijn achtertuin'. De wetenschap meldt echter iets anders. Niet egoïstische motieven zijn reden voor mensen om tegen een dergelijk project in hun omgeving te zijn. De wetenschap geeft als verklaring: Je niet gehoord voelen. Je niet serieus genomen voelen door degenen die over jou besluiten. En historische gevoeligheden spelen hier vaak in mee. In die zin hebben de historische ruimtelijke ingrepen in het gebied rond Voorst het een beetje verpest voor dit windplan. Een plan met een hoog potentieel maatschappelijke waarde in zich. Immers, deze molens kunnen we als burgers deels sámen gaan ontwikkelen, met een aantrekkelijk rendement op onze inleg en - ik hoop - gratis stroom voor de direct

omwonenden. Ervaar je lasten? Dan ook de lusten! Zoals gezegd, het gaat hier om een windproject versie 2.0. We hoeven – lijkt mij – dus ook niet bang te zijn dat de namen van de deelnemende bedrijven hoog op die molens zullen prijken als billboard. Als er al namen op die molens komen zou mijn idee zijn om de namen van de deelnemers (burgers) erop te zetten, zoals in Nijmegen is gebeurd (zie foto). Ik hoop en verwacht dat Scania en Windesheim hun bedrijfsnamen in dezelfde lettergrootte op het onderste mastsegment willen plaatsen als ‘gewone Zwollenaren’ Erik en Sanne.

Risico's en overlast

Als het gaat om risico's, gevaren en overlast wordt veel verwezen naar geluidsproductie, slagschaduw en risico's bij omvallen. En deze angst is begrijpelijk vanwege de onbekendheid met moderne windmolens. Het is goed om te beseffen dat de windindustrie er hard aan werkt om geluid en slagschaduw te beperken. Daargelaten dat de wettelijke normen ten aanzien van geluid en slagschaduw streng zijn. De bladen van moderne windmolens ondergaan allerlei technische verbeteringen, waardoor het geluid afneemt. Ten aanzien van slagschaduw bestaan er systemen die nog veel beter kijken naar de actuele omstandigheden en daarop sturen, lees: de molen stilzetten. Er bestaat zelfs een app waarmee omwonenden – binnen bandbreedtes - zélf de macht krijgen over het stilzetten. Ook worden moderne windmolens nog wel eens uitgemeakt voor gehakmolens voor vogels. Ja, het komt voor dat een vogel sterft door een botsing met de wiek van een moderne windmolen en iedere vogel die dit overkomt is er een teveel. Maar het staat niet in verhouding tot het aantal vogelslachtoffers door katten en verkeer.

Tot slot ten aanzien van veiligheid. Ook hier is de kracht van negatieve berichtgeving groot gebleken. Want ja, er is wel eens een wiek afgebroken. Dit gebeurt echter zeer, zeer sporadisch en logisch ook vanwege alle veiligheidsberekeningen die vooraf gemaakt worden. Om een risicovergelijking te maken: wat mij betreft is autorijden pas écht levensgevaarlijk. Met een snelheidsverschil van 200 km per uur op elkaar afkoersen, met slechts enkele meters tussenafstand. We doen het dagelijks op onze provinciale wegen. Soms zelfs met de telefoon in de hand...

Echte gevaren en de luxe van tegen kunnen zijn als maatschappij

In de vorige alinea probeerde ik al aan te geven dat we in mijn ogen vaak een verkeerde perceptie hebben van gevaren. Het duiden van de échte gevaren in relatie tot moderne windmolens blijkt lastig in de praktijk. Dit komt omdat de berichtgeving vaak zo sterk negatief is, angsten en risico's rondom een concreet project (onjuist) uitvergroot worden en de werkelijke gevaren daarbij over het hoofd worden gezien. Naast het feit dat onze fossiele brandstoffen gewoon opraken is het werkelijke gevaar in mijn ogen klimaatverandering. Moderne windmolens zijn een oplossing voor dit grote mondiale probleem waar we vooralsnog weinig last van hebben. Klimaatverandering schijnt elders op de wereld er wel voor te zorgen dat miljoenen mensen moeten verhuizen door droogte of juist omkomen door extreem weer, maar dat is ver van ons bed.

Maar wat nu als de gevolgen van klimaatverandering nu toch ineens heel lokaal worden? Dat wij die klimaatverandering als Nederlanders ineens heel sterk gaan merken en het échte gevaar heel dichtbij komt? Dat door een grote storm heel laaggelegen Nederland ineens blank komt te staan en we ons ineens kunnen identificeren met de bootvluchtelingen op de Middellandse zee? Vooralsnog zijn we heel druk met het zoeken naar een goede landschappelijke inpassing van moderne windmolens in ons Nederlandse landschap en moet er landschappelijk liefst een mooi verhaal bij zijn. Tot de realiteit ons inhaalt. Laten we beseffen dat het vooral luxe is dat we ons als maatschappij kunnen veroorloven zolang te steggelen over wel of geen moderne windmolens. Laat helder zijn, met de groep mensen dicht bij de voorgestelde Voorster molens voel ik veel compassie. Zij voelen zich niet serieus genomen en dat doet - heel logisch - alle alarmbellen bij ze afgaan. Ik hoop dat zij maximaal gehoord worden en dat juist zij ook positieve aspecten van de windmolens in hun nabijheid gaan ervaren, mocht dit project doorgaan.

Ikzelf wil graag een lokaal bestuur dat mij beschermt tegen die échte gevaren die boven ons hoofd hangen. Een stadsbestuur dat kiest voor moderne windmolens omdat ze weet welk lange termijn doel ze daarmee dient. Een bestuur dat hiermee oplossingen aandraagt voor een mooiere en duurzamere wereld, concreet in Zwolle. Dat ze zich daarmee op korte termijn misschien impopulair maken, het zij zo. Écht leiderschap kijkt in mijn ogen verder dan de volgende verkiezingen en heeft de blik gericht op de langere termijn. Denkend en handelend als stad Zwolle als onderdeel van het grotere mondiale geheel. Net zoals we enige tijd geleden als stad omgingen met de instroom van oorlogsvluchtelingen uit Syrië. We waren een van de eerste steden in Nederland die hier een waardige discussie over voerde bij het PEC stadion. En hen gastvrij ontving in die tijd. Ik was trots op 038 en haar bestuur!

Kinderen hebben de toekomst

Ik wil graag afsluiten met het allerbelangrijkst in mijn ogen. En dat zijn onze kinderen. Vraag hen hoe de toekomst eruit ziet en een duurzame energievoorziening is heel belangrijk en doodgewoon voor hen. En daarbij schuwen ze hoge windmolens niet. Integendeel. Kijk maar eens naar de Teletubbies of koop een spel voor kinderen waar op de verpakking een landschap is afgebeeld. Je treft er geheid moderne *grote* windmolens op aan.

De Stentor berichtte op 1 maart jl. dat er binnen de klankbordgroep slechts drie mensen op voorwaarde vóór het plan van windmolens op Voorst waren. Ik was één van die drie. Minimaliseren van overlast was daarbij de algemene reden om geen onvoorwaardelijk ja te zeggen. Maar ik had daar een voorwaarde aan toegevoegd, die onvermeld bleef in dat bericht van 1 maart. Dat we hier op de Zwolse scholen mee aan de slag gaan. Dat we de toekomstige Blauwvingers vragen hoe ze straks in hun stad willen leven. Want wie zijn wij om hen, vanuit ons statische landschapsbeeld, nu inspraak te ontzeggen in een groen en rechtvaardig Zwolle waar zij straks in wonen en werken?

De pijpen van de IJsselcentrale hebben we afgelopen maart opgeblazen. De rest van de oude vervuilende centrale zal weldra worden afgebroken. Hoe gaan we verder? Wat wordt onze nieuwe energievoorziening? Het is tijd voor serieuze duurzame stappen. Ik ben voor een aanpak waarbij de macht, invloed, lusten en lasten eerlijk verdeeld zullen zijn. Doet u mee?!

Over de opsteller

Daniël Dubbelhuis is werkzaam in de windenergiesector. Dit doet hij vanuit zijn hart omdat hij gelooft in een duurzame toekomst. Daniël woont in de Veerallee en nam vanuit die hoedanigheid plaats in de klankbordgroep.

